

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRITNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto

8 Din., za pol leta 4 Din.; posamezna številka velja Din. 0'75. — Inserati po dogovoru. —

Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo: Ljubljana, Pražakova ulica šte. 3.

Obrtniki! Snujte »Obrtne zveze« in zahtevajte pravila pri »Jugoslovanski obrtni zvezi« v Ljubljani, Pražakova ul. 3. Naše obrtne zveze ne smejo zaostajati za kmetjskimi zvezami, zato ustanovljajte povsod, kjer se nahaja več obrtnikov, lastne »Obrtne zveze«, ki naj bodo središče vaše stanovske in politične organizacije!

ki bo pod našim pokroviteljstvom in ki jo bomo mi subvencionirali. Posestniki permanentnih vstopnic bodo imeli brezplačen vstop na to razstavo. Razstava bode nameščena v prostorih državne obrtne šole.

Na veselilnem prostoru bodo imele svoje paviljone renumirane tvrdke kakor n. pr. Čuček — Ptuj, Bouwier — Zg. Radgona in več drugih. Istotam se bode nahajal paviljon delniških pivovaren Žalec — Laški trg. Na razširjenem prostoru velesejma se bo nahajala restavracija pod vodstvom gospoda hotelirja Dolničarja, kjer bodo obiskovalci postreženi z gorkimi jedili.

Za časa velesejma se bodo vršile na vrtu hotela Tivoli predstave letnega gledališča pod vodstvom gospoda režiserja Putjate, kjer se bodo proizvajale prvovrstne točke in kjer ne bo manjkalo zabave in smeja, za kar nam jamči ime in reputacija gospoda Putjate.

Permanentne legitimacije se prodajajo po 40 Din v vseh večjih denarnih zavodih naše države, pri Tourist Office v Ljubljani in pri velesejski blagajni. Posestniki permanentnih legitimacij imajo prost vstop za vso dobo sejma, tako v sejske prostore, kakor tudi na veselilni prostor in na historično razstavo. Te legitimacije upravičujejo posestnika do polovične vožnje iz bivališča v Ljubljano in nazaj po vseh železnicah naše kraljevine. — Dnevne vstopnice se prodajajo po ceni 10 Din, ter bo posestnikom istih dovoljen direkten vstop na veselilni prostor po 6. uri zvečer, toda le pri vhodu, ležečem na notranji strani. Specialne vstopnice samo za veselilni prostor se prodajajo po ceni 5 Din.

Po celi državi imamo približno 400 razprodajalnih mest za legitimacije.

Ob priliki otvoritve se izda posebna številka »Sejskega Vestnika«, v katerem se bodo nahajala navodila za posetnike sejma in kjer bodo priobčeni zanimivi članki različne vsebine.

Sejski urad je sledeče organiziran:

Na obeh straneh vhoda v sejske prostore se bodo prodajale dnevne vstopnice. Blagajna za permanentne legitimacije kakor tudi glavna blagajna bo nameščena v paviljonu levo od vhoda. V istem paviljonu se bodo izdajale tudi vozne karte in zavarovalo na željo sejsko blago. Na sejsu bomo imeli posebnega sejskega fotografa in poseben filmski oddelek. V paviljonu desno od vhoda se bo nahajala rešilna postaja, varnostna straža ter pošta in brzojav. Nadalje bodo poslovali v sejskem uradu še informativni oddelek, špedicijski oddelek ter oddelek za reklamo in propagando. Istotam se bodo prodajali katalogi, fotografije in razglednice ter vstopnice za variete v hotelu Tivoli. Na sejskem prostoru bo poslovala tudi lastna telefonska centrala.

Stanovanjski odsek bo skrbel za promptno nameščenje v stanovanja za vse sejske posetnike. Posestniki permanentnih legitimacij bodo dobili sejske znake v sejski pisarni proti oddaji kupona, ki se nahaja na legitimaciji.

Katalog bo imel bogato vsebino in bo vzorno urejen, tako da bo neobhoden pripomoček za vsakega trgovca, ki se bo zanimal za razstavljeno blago. Za tuje se bodo nahajale v katalogu različne informacije in navodila za bivanje v Ljubljani in za izlete. Ta katalog ni samo vodnik za obiskovalce sejma, ampak tudi brezpogojno potreben pripomoček za vse trgovce, ki hočejo stopiti v zvezo z važnejšimi Jugoslovanskimi trgovskimi tvrdkami. Razposlal se bo vsem evropskim trgovskim zbornicam, mnogim trgovskim korporacijam, strokovnim časopisom in vsem inozemskim interesentom. Na ta način se nudi razstavljalcem Ljubljanskega sejma tudi izven sejskih dni najlepša prilika spraviti svoje blago v promet v tu- in inozemstvu.

OBIŠČITE II. LJUBLJAN. VELESEJMI!

Ljubljanski velesejem.

(Od 2. do 11. septembra.)

Že lanska prireditev je pokazala silno lepe uspehe. Ker so prijave letos silno narasle in se udeležili letos sejma še enkrat toliko razstavjalcev kot lansko leto in ker so bili že 1. julija razstavni prostori starega sejskega zasedeni, smo morali prostor za letošnji semenj razširiti na drugo stran Latermanovega drevoreda in povečati za novih 15.000 m², tako da obsega stari in novi prostor preko 40.000 m². Gradimo 3 nove paviljone v velikosti 900 m² in zidan paviljon za policijsko stražnico v velikosti 120 m². Kljub temu, da smo tako razširili sejski prostor je danes že vse zasedeno. Zamudnike vpoštevamo samo po možnosti razpoložljivega prostora ozir. tedaj, če bi se kaka prijavljena tvrdka odjavila. Cel sejski prostor je na novo planiran in opremljen z vzorno kanalizacijo. Prijavljenih je nad 700 tvrdk. Med udeležniki figurirajo svetovno znane velefirme, kakor: Ferum — Zagreb, Wolf — Magdeburg, Austro — Deimler, Puchwerke, Montecatini — Milano, Čehojug — Ljubljana, Eisen und Stahlindustrie Essen - Ruhr, Titania-Werke-Wels, Vogel und Noot — Wien, T. W. Hoffmann, Breslau, Welkerwerke — Wien, Brown-Boveri — Wien, Lanz — Mannheim, 9 belgijskih velefirm, Gebrüder Fischer — Wien, Fleck Söhne, Wien, Schumann — Leipzig-Plagwitz itd. itd.

Ob priliki sejma bo prirejena tudi historična razstava slik, kakih 200 objektov,

Obrtno strokovno šolstvo drugod in pri nas.

Obrtno in strokovno šolstvo je v naši mladi, novi državi šele v povojih, še tako malo razvito in razširjeno, da skoro vse obrtne šolske zavode lahko seštejemo na prstih ene roke. Toda ravno pomanjkanje obrtnega in strokovnega šolstva povzroča tudi veliko pomanjkanje industrije. Ktera država pa nima industrije, tam jo je treba stvoriti. In v takem položaju je naša država.

Vojni preobrat je prinesel s seboj popolnoma nove vidike, eksistenčne in produkcijske pogoje tako v socialnem kakor tudi v gospodarskem oziru. In naloga vsakega poedinca kakor tudi cele družbe — vsake države je, da se čimprej prilagodi novim nazorom, zahtevam in potrebam, kajti vsi socialni problemi, vsi najboljši reformacijski načrti in vse duhovite misli in ideje, ki jih razvijajo bodisi narodni gospodar, tehnik, sociolog ali politik, pa ne morejo imeti pravega uspeha, ako jim ne morejo slediti široki sloji občinstva, ako se ne zaveda tudi navaden delavec, da je v takih hudih časih, ki jih sedaj preživljamo, edini spas delo. Zavedati pa se mora, da ni vsako delo enako vredno, da ni vse eno, ako cepi ves dan drva ali pa izdeluje pohištvo. (Glej knjižico prof. Al. Presla: Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas. 1920.)

Pri nas v kraljevini SHS potrebujemo torej v prvi vrsti kvalificiranega, strokovno izobraženega, tehnično izučenega delavstva, kajti v stanju, v katerem se nahajamo, bo ona država zmagovalka na domačem in pozneje tudi na svetovnem trgu, ki si bo kot prva znala vzgojiti zopet zadostno število kvalitetnih delavcev, ki bodo znali pod okriljem zdrave socialne politike in z naporom vseh sil iz danih surovin, oziroma uporabnih nadomestkov kolikor mogoče producirati. (Istotam v »Wirtschaftliche Demobilisation« von Labor u. Löwe.) In kdo nam vzgaja kvalitetne-kvalificirane delavce? To so obrtne in strokovne šole, strokovni tečaji, obrtni muzeji in obrtni zavodi.

Poglejmo najprvo nekatere druge države, kako razvito obrtno šolstvo imajo, potem bomo šele videli, kako veliko pomanjkanje in zastoj na obrtnošolskem polju je v naši državi.

1. *Francija.* Francija je že v 17. stoletju spoznala veliko važnost, potrebo in korist šolstva. Francoski filozof René Descartes (1596—1650) je prvi predlagal, naj se ustanove učilnice za posamezne obrtne

skupine. V idealni obliki se je njegova misel oživetvorila šele koncem 18. stoletja, ko se je l. 1795 ustanovil v Parizu »Conservatoire National des Arts et Metiers«. Francosko obrtno šolstvo se je potem do danes razvilo do idealne stopnje in višine. Francoske državne, obrtne in strokovne šole so: nižje, srednje in višje. Nižje obrtne šole so predvsem praktične obrtne in industrijske šole. K nižjim obrtnim šolam spadajo nadalje: a) *urarske šole*, b) *rokodelske šole*.

Obrtne šole na Francoskem pa niso samo državne institucije, ampak tudi *privatne in občinske ustanove*. Samo v mestu Parizu je 13 občinskih obrtnih šol. Te šole vzgajajo samo kvalificirane delavce in delovodje ter služijo kot priprava za vstop v srednje obrtne šole. Te so:

Šole za umetnost in umetno obrt. (V Parizu imajo tudi višjo obrtno šolo, ki vzgaja strojne, stavbne in kemijske inženjerje.) Razen pet državnih srednjih obrtnih šol je na Francoskem še nad 300 *privatnih*, ki jih država samo podpira. Iz tega lahko razvidimo, da nadarjen ljudskošolski učenec lahko doseže najvišjo stopinjo tehnične izobrazbe, ker lahko prestopa iz nižje v srednjo in iz te v višjo obrtno šolo. Da se je moglo obrtno šolstvo tako lepo razviti, je pripomogla šola, ki se imenuje *Ecole normale*, katero je država ustanovila že koncem 18. stoletja. To je šola za izobrazbo obrtnega in strokovnega šolskega učiteljstva. Nadalje je n. pr. l. 1900 obstojalo na Francoskem 4500 strokovnih in obče izobraževalnih tečajev in slušateljev na teh večernih tečajih je bilo približno milijon. — Za specialno nadaljno strokovno izobrazbo pa sijajno skrbi že prej omenjeni nacionalni konservatorij za umetnost in obrt. Nacionalni umetno-obrtni konservatorij ni samo muzej, temveč tukaj se vrše celo leto javna predavanja in tečaji, do 20 tečajev na leto. Ta zavod je središče in mesto, kjer zbirajo vse nove pojave na obrtnem in industrijskem polju, ne samo domače, ampak tudi tuje in se zanimajo sploh za vse nove pridobitve in novosti v tehničnem in umetniškem oziru, jih potem skušajo doma takoj praktično uporabiti. Tukaj imajo laboratorije (delavnice-preizkuševalnice) za poizkuse v *fiziki, mehaniki, kemiji in strojni tehniki*. Na zavodu je stalna *stolica za obrtno higieno* (zdravstvo) s stalno razstavo, dalje *stolica za obrtno kemijo*.

2. *Anglija.* Obrtno šolstvo v Angliji je čisto drugačno kot na Francoskem. Na Angleškem je splošno šolstvo v najtesnejši zvezi z obrtnim šolstvom. Že ljudskim šolam so priklopljeni strokovni oddelki. Ob enem je pri vseh srednjih in višjih šolah, da celo na univerzah, preskrbljeno v raz-

nih tečajih za najširšo izobrazbo vseh obrtniških in industrijskih slojev kakor tudi obrtniškega naraščaja. Organizacija obrtnih šol je prilagodena posameznim krajevnim razmeram. Na Angleškem je glavni stvaritelj obrtnega šolstva *zasebnik ne država!* — Privatniki (obrtniki, industrijci, trgovci), občine, okrožja, industrialna in druga društva, vsi ti faktorji skrbijo za razvoj obrtnega šolstva.

3. *Belgija.* Obrtno šolstvo v Belgiji je silno razvito, toda ni državno. Država prepušča ustanavljanje in vzdrževanje obrtnega šolstva privatnim činiteljem, kakor občinam, raznim korporacijam zadrugam in družbam. Sama ustanavljanje obrtnih šol le podpira s subvencijami. V Belgiji imajo sledeče tipe obrtnih šol:

- a) šole za umetnost in obrt;
- b) šole za višjo industrijo;
- c) za višjo tekstilno industrijo z raznimi tečaji;
- d) rokodelski tečaji za industrijo;
- e) razni zavodi (ateljeji) za finejše stroke in predmete.

Ženske obrtne in strokovne šole so:

- a) gospodinjske šole za deklice delavskega stanu;
- b) šole za ženski naraščaj srednjega stanu;
- c) višje gospodinjske šole;
- d) prave obrtne šole;
- e) strokovni tečaji (večerni pouk) za delavke;
- f) učne delavnice za deklice.

Razen navedenih šol imajo še *pet velikih obrtnih muzejev*, ki služijo v didaktično pospeševanje obrta in industrije. Naloga teh muzejev je: stalna razstava obrtnih modelov, orodja, aparatov in surovin, ki se rabijo pri pouku. Na *obrtnih muzejih* se vrši tudi izobrazba *obrtno-šolskega učiteljstva*.

4. *Švica.* Obrtno šolstvo v Švici je na jako visoki stopinji. Vseh 25 kantonov ima vsak svoje samostojno obrtno šolstvo. Posledica tega je, da ima obrtno šolstvo v Švici silno raznolikost in pestrost. Razen mnogoštevilnih obrtno-nadaljevalnih šol ima Švica še sledeče obrtne učilnice: 1. 3 učne šole-delavnice za mizarje, ključavničarje, kleparje in čevljarje (Bern, Fribourg, Zürich); 2. 5 rokodelskih šol; 3. *specialno stavbno obrtno šolo za zidarje, kamnoseke, tesarje, pleskarje* itd. v Ženevi; 4. rezbarsko šolo v Brienzu; 5. kamnoseško šolo v Fribourgu; 6. 7 umetno-obrtnih šol; 8. 9 *urarskih šol*; 10. 3 *polklicne šole za kovinarje*. Dalje ima Švica še tri takozvane *tehnike* v Winterturu, Burgdorfu in Bielu (te niso visoke šole).

Znani politehnikum v Bielu obsega 7 čisto različnih šol pod istim vodstvom in

sicer: 1. urarsko šolo, 2. šolo za elektrotehniko in strojegrado, 3. šolo za fino mehaniko, 4. umetno-obrtno šolo, 5. graversko in cizelersko šolo, 6. stavbno obrtno šolo, 7. železniško šolo.

V Ženevi je posebna vrsta umetno-obrtnih (industrijske) šole in sicer: za cizelerje, graverje, slikarje na steklo, rezbarje, umetne kleparje in ključavničarje, za keramiko in dekoracijsko risanje. Razen imenovanih šol imajo v Švici še posamezni kantoni dobro urejene umetno-obrtno muzeje, v katerih se nahajajo obrtno-strokovne biblioteke (knjižnice), zbirke predlog in vzorcev, začasne in trajne razstave strojev in obrtnih izdelkov. Obrtni muzeji so priklopljeni večinoma rokodelskim šolam, tako da imajo učenci vedno priložnost, pred poukom obiskati muzej, biblioteko in tudi praktično uporabljati predloge itd. Z muzeji je navadno združen urad za izvedeniška mnenja in pojasnila glede obrti in industrije n. pr.: izbira poklica, šole, namestitve vajenca, domače in tuje razstave, naslovi tvrdk za nabavo strojev, motorjev, slik, predlogov, knjig in obrtnih strokovnih listov in časopisov. — Šolstvo v Švici tudi ni državno; država prispeva približno eno tretjino, drugo prispevajo kantoni, občine in šolski dohodki.

5. *Nemčija.* Tudi Nemčija ima krasno razvito obrtno šolstvo. (Natančneje drugič o tem.) Za danes naštejemo samo nekatere glavne obrtne šole v Nemčiji.

Nemčija ima posebne vrste industrijskih šol, ki jih druge države nimajo, to so *višje strojgradbene šole*. V Nemčiji so splošno zastopani sledeči tipi obrtnih šol: 1. stavbno obrtne šole, nižje in višje, strojgradbene in delovodske šole, višje in nižje tekstilne šole in umetno-obrtno šole. Strokovne šole (na Pruskem) so: šole za pletarstvo, šole za šivanje čipk in vezenje itd. Dalje imajo Nemci: nižje slikarske, risarske in modelirske šole, ki prehajajo deloma v srednje in višje tehnične šole. Na Saksonskem so nižje, srednje in višje *tkalske* šole. Na Badenskem so šole za glashbene instrumente. V splošnem je v Nemčiji cela vrsta raznih tehnikumov, obrtnih muzejev (21) in umetno-obrtnih institutov.

6. *Rusija.* V Rusiji se je začelo obrtno šolstvo precej pozno razvijati (l. 1888.). Vendar se je v tej kratki dobi precej krepko razvilo. Leta 1900 je imela prostrana Rusija 190 obrtnih učilišč in sicer: 18 srednjih, 20 nižjih tehničnih, 67 nižjih obrtnih, 22 rokodelskih, 15 vajeniških in 48 nižjih rokodelskih šol. Skromno število imenovanih šol seveda nikakor ni zadostovalo ogromni ruski državi. Vendar upamo, da se bo tudi v »novi« Rusiji, kakor hitro se

urede politične razmere, obrtno šolstvo začelo hitro in uspešno razvijati.

7. *Amerika.* Ameriško obrtno šolstvo je velikopotezno, čeprav je šele v razvojnem štadiju. Ameriško obrtno šolstvo je realizirano po Huxlejevem izreku: »Noben sistem javnega šolstva ne zasluži imena nacionalnega sistema, ako ne tvori vzgojne lestve, ki pelje izpred tlaka do univerze.« — O obrtnem šolstvu v Ameriki ob drugi priliki, ravnotako tudi o organizaciji obrtnega šolstva v bivši Avstriji.

Kdor izmed čitateljev (obiskovalcev II. ljubljanskega velesejma) je pazno bral te skromne vrstice v obrtnem šolstvu v drugih državah, ta si bo sam takoj napravil jasno sliko in sodbo, kako majhni smo še v Jugoslaviji na obrtnostrokovnem polju. Manjka nam še skoro vseh najrazličnejših strokovnih in obrtnih šol in obrtnih muzejev. Ako hočemo, da bomo zares moderna država, moramo vsi, država in privatniki, društva, občine, pokrajine (dežele), oblasti storiti vse, da se naše obrtno šolstvo čimprej povzpne na višjo stopnjo razvoja in tehnike, kajti le dobro razvita obrt in industrija je prva narodna obrana vsake države. (Glej prof. Preslovo knjižico.)

Prof. dr. Rožič Val.

Stavbne obrti.

V ožjem smislu besede so te obrti stavbeništvo, zidarstvo, tesarstvo in kamnoseška stroka. Ko pa se je dosegel veliki napredek v betonu, je tudi kamnoseška obrt kot stavbna precej zgubila in se še malokje upošteva kot taka. V širšem pomenu besede pa so stavbne obrti vse tiste, ki sodelujejo za popolno zgotovitev kake stavbe in teh je najmanj kakih 12 ali pa še več. Prav je, da se na tem mestu vsaj v splošnem pečamo z vsemi, seveda pa le v toliko, v kolikor pridejo v poštev pri sodelovanju na stavbi. Za stavbne obrti stavbnika zidarskega, tesarskega in kamnoseškega mojstra kakor tudi vodnjakarja veljajo v krajih, ki so pripadali bivši Avstro-Ogrski, še danes stari zakoniti predpisi. Za Bosno pa so bile znatnejše olajšave teh predpisov. Bivša Srbija je imela seveda tudi svoje zakone, ki pa niso poznali gori navedenih obrtniških strok. Pač pa so bili kot graditelji le inženjerji. Za vse ostale obrti, ki sodelujejo na stavbi ni nikakih posebnih zakonitih predpisov. Kot odgovorni vodja celotne zgradbe nastopi po teh zakonih vedno stavbenik, zidarski mojster, če je pa stavba v bistvu lesena, pa tesarski mojster. Bistvo teh zakonov je, da je za eno zgoraj naštetih obrti potreben izpit, potem ko se je dotičnik obrti dobro izučil in dovolj časa praktično delal. Za zi-

darske, tesarske in kamnoseške mojstre pa se je za bivši teritorij Kranjske do lanskega leta dajalo tudi v izjemnih slučajih omenjene koncesije brez polaganja izpita. Ker pa obstojajo pri nas stavbne obrtne šole in sicer nekatere že desetletja, je zato dana možnost do izpita in radi tega se je ugodnost gori omenjenih izjem lansko leto ukinila. Želeli bi bilo, da se podobne šole ustanovijo po celi državi ter da jih vlada tudi vzdržuje, kar se žalibog danes ne dogaja, ker nima naša centralna vlada nikakega smisla za to, da bi finančno v zadostni meri podpirala te zavode. Če se osnujejo take šole po celi državi in se dobro fungirajo, je gotovo, da bi se moral tudi stavbeni zakon razširiti na celo državo. Seveda bi ga pa bilo treba v tem slučaju nekoliko spremeniti in sicer času ter razmeram primerno. Po tem zakonu je tehniku z neakademsko izobrazbo, ki ima poleg precejšnje prakse še primerno teoretično znanje, dana možnost, da samostojno vodi in izvršuje nadtalne in podobne zgradbe, posebno še tam, kjer ni statičnih komplikacij. Torej nekaj vmesnih faktorjev je potreba med inženjerjem in zidarjem, pomočnikom in tesarjem. To je princip bivšega avstrijskega stavbenega zakona iz l. 1893.

Da se zahtevajo izpiti in precejšnje teoretično znanje za te obrti, je gotovo pravilno, bodisi z ekonomskega javnovarnostnega stališča, pa tudi stališča splošne kulture, kajti višino izobrazbe narodov se spozna tudi iz stavbarstva.

Stavbna obrt ima zaznamovati zadnjih 14 let velik napredek. Uporaba betona in železobetona, kakor tudi drugega podobnega materiala, je v konstruktivnem oziru popolnoma preobrazila gradnje ter je dobila precejšen vpliv tudi na dekorativno plat današnjih zgradb. Princip današnjega modernega sloga je, da zgine strogi renesančni slog.

Ker nismo imeli v bližnji preteklosti dovolj domačih izobraženih stavbenikov, kar se vidi širom Slovenije na neenakih in neracionelnih zgradbah, se je gradilo pač tja v en dan. V tem oziru ima posebno Ljubljana zaznamovati nekako prvenstvo. Upanje je, da nam bo s tem, ker imamo danes svojo tehniško fakulteto kot najvišje izobraževališče za gradbeno stroko, kakor tudi dobro urejene stavbne šole, da nam bo lahko tudi na tej strani zaznamovati v doglednem času znaten napredek. Kakor povsod je tudi pri nas prenehalo sograjanje. Gotovo je, da je ravno to vzrok današnjemu velikemu pomanjkanju stanovanj. Kmalu po skončani vojni se je pričelo z novimi zgradbami, spočetkoma pa le bolj s provizornimi, da so se dobila vsaj zasilna stanovanja. Tudi razne vojaške barake so se predelale za stanovajske hiše. Lansko in

vojski se je ta trgovina silno razvila. Ljudje, ki so pred par leti komaj poznali hrast in jelko, so danes lesni trgovci. Na stotine legitimiranih in nelegitimiranih prekupčevalcev se je vrglo na les in danes gre vse dobro blago v Italijo, v Švico, v Egipt in kdo ve kam še vse. Morda je iz stališča državnega gospodarstva to ugodno. Ampak dejstvo je, da mora danes naš mizar, v naši, z lesom prebogati državi, rabeti za svoje izdelke slabše, a dražje blago kakor drugod, ali pa plačevati bajne cene, ki neizmerno podraže izdelke. Enako je z drugimi pripomočki.

Kljub raznim težavam, se lesna obrt v Sloveniji lepo razvija in ima od vojne sem zaznamovati že lep napredek. Vztrajnost našega človeka je velika. Vse doseže, kar mu drago. — Navezan sam nase in na svojo lastno moč, išče potov, da dvigne svojo obrt. Polje je široko in še ne obdelano. Treba bo misliti, kako bi se dvignili izdelki kvalitativno in kako bi se zmanjšali nabavni stroški. To pa bo mogoče le s pomočjo res praktičnega in vzornega obrtnega šolstva ter obrtnih in združnih organizacij in nabavnih zadrug. Pred vojno je bil ideal našega lesnega obrtnika — tujina ali pa mirno vaško življenje. Danes pa moramo gledati, da si v lastni državi ustvarimo sami svoj udoben dom, ki bo zadovoljil nas in tiste, ki pridejo pod našo streho.

Pomnimo: En sam korajžen naš mož doseže velike uspehe, če je vztrajen. Deset takih, pa doseže čudež —

— č:

Poljedelske obrti in zakonodaja.

V gospodarstvu zavzemajo posebno mesto poljedelski obrti, ki jih je važno premotriti tudi z narodno-gospodarskega in pravnega stališča.

V narodno-gospodarski vedi jih je upoštevati že v nauku o potrebah; naše življenske potrebe postajajo tem finejše, čim finejše se predelajo zemeljski plodovi za naš živeš. Poljedelski obrti vplivajo na izboljšanje zemlje, ki jo je treba n. pr. za pridelovanje sladkorne pese globlje prekopati in izmenjavajo kulturo: poljedelec začne gojiti obrtne in trgovinske rastline; tako se pospešuje svobodno obdelovanje zemlje; poljedelski obrti povzročajo živahnejše kroženje kapitala, zblížujejo prekopati in izmenjavajo kulturo: poljedelstalne produkte v stalne, kot n. pr. sladkorno peso v sladkor, krompir v špirit in škrob, enako nalogo vrši vsa konservna industrija, sušenje sadja, pasterizovanje mleka, njega steriliziranje in sušenje ter

zgoščevanje, izdelovanje mlečnega kame-na (galalita), mlečnega sladkorja; sirarstvo; oljarstvo, vinarstvo in octarstvo, mlinarstvo in pekarstvo; platnarstvo (lanarstvo), ki izpreminja lan in konoplje v platno itd.

Krmilni odpadki pri poljedelskih obrtih pospešujejo boljše živinorejo, če se ne oziroma na sušenje in kisanje krmil samih.

Vsekako dvigajo poljedelski obrti tudi zemljiško rento, zaposlujejo in izmenjavajo za različne letne čase delavne sile, pospešujejo iznajdljivost in razvoj znanstva (n. pr. nauk o mikrobih), omogočajo nekatere vrste obrtov sploh; tako omogočajo stavbarstvo, opekarstvo, apnarstvo in žagarstvo; vedejo do novih panog industrije, kakor n. pr. sladkorna produkcija, ki zahteva novih strojev; zabranjujejo nadprodukcijo, izravnavajo trg in silijo k združevanju. Državi, deželi in občini pa dovajajo poljedelski obrti v davkih in dokladah nove dohodke.

Ni čudno, da srečamo v zgodovini prav rano ravno poljedelske obrti, najprej morda kot domačo (hišno) industrijo, v kolikor ta uporablja poljedelske pridelke, zlasti na večjih posestvih graščakov, samostanov — z nekako gospodarsko »avtarkijo«.

Že v pojmu poljedelskega obrta je obseženo, da predelava poljedelec sam vsaj v početkih one surovine, ki jih je pridelal kot poljedelec, kar je upoštevati zlasti s pravnega stališča. A kot poljedelec mora gledati poljedelski industrijalec tudi na to, da vrne zemlji čim največ snovi, katere je bila rastlina vzela iz zemlje. Tako vrača zemlji največ snovi v odpadkih izdelovanje špirita, sladkorna produkcija, škrobarstvo, oljarstvo in pridelovanje krmil. Škrobarstvo vrača teoretično 97 odstotkov snovi, vzeti iz zemlje, in porabi le 3 odstotke teh snovi za izdelek; druge snovi za izdelek je bila rastlina vzela iz zraka ob sodelovanju vode in solnčne svetlobe (»celogospodarski poljedelski obrt«). Več zemeljskih snovi porabi za svoje izdelke pivovarstvo, mlinarstvo, vinarstvo (»polgospodarski obrti«), največ pa n. pr. izdelovanje cikoriije, konserviranje sadja, zelenjave itd. (»negospodarski poljedelski obrti«). Prodaja mleka je »negospodarska poljedelska obrt«, ker vsled prodaje odhajajo iz gospodarstva vse snovi, ki jih je bila žival prejela v krmi, dočim vrača sirarstvo v odpadkih, ako se pokrmijo, precejšen del pepelnin (»polgospodarski poljedelski obrt«; prim. o tem dr. V. Viličkovič, Zemědělský průmysl).

Razumljivo se mi zdi, da je predpogoj poljedelskega obrta v večjem obsegu, ali poljedelske industrije, — hočeš,

nočeš, — tudi obsežnejši poljedelski obrat. Zaradi tega pa vprašanje o razlastitvi veleposestev ni kar tako enostavno. Industrija in poljedelstvo, ki je tudi sicer napravila pravna in socialna vprašanja zamotanejša, kakor n. pr. glede poljedelskih carin, ki jih je vsled tega treba natančneje razlikovati; zapletla je tudi n. pr. vprašanje razlastitve veleposestev. Nčelo, ki ga izraža čl. 43. naše ustave: »Ekspropisanje velikih posjeda i razdeoba njihova u svojinu onima, koji zemlju obrađuju, uređice se zakonom,« bi nas ne smelo zavajati k misli, da je veleposestvo kot takšno družbi škodljivo, ali pa, da bi moglo kedaj postati mogoče, da posestnik ne bi potreboval poljskih delavcev, kateri sicer zemljo »obdelujejo«, pa vendar ne postane njihova. Škodljivi v socialnem in političnem oziru so latifundiji, t. j. obsežna veleposestva, s kakoršnimi je končala tudi zgodovina rimske in grške države. A da je za poljedelsko industrijo potreben tudi večji poljedelski obrat, ali vsaj ugodnejši, kot pa premajhen obrat, ne more biti težko razumljivo. Čim večje množine industrijskih rastlin so potrebne za katerekoli izmed naštetih panog poljedelske industrije, tem večji kompleksi, obsejani s temi rastlinami so potrebni. Mali poljedelec pa mora gledati v prvi vrsti na to, da si pridelava vse različne vrste plodov, potrebnih za vsakdanje življenje.

Velikega pomena je tedaj vegetacijski zaklad države tudi za industrijo; v naši državi, ki je predvsem agrarna, pa je naravno in potrebno, da se predvsem razvijejo poljedelski obrti. Zato jim morata zakonodaja in uprava posvetiti posebno pozornost.

Obrtni red pozna v t. V. a »postranske obrte« poljedelske produkcije, ki so izvzeti iz področja obrtnega reda. Ta izraz je morda v zvezi s pojmom »postranske rotacije« v sistemu poljedelskih obratov. Poljedelski obrt pa ni treba, da bi bil v vsakem slučaju res le »postranski obrt« poljedelstva, ampak se je mnogokrat razvil v samostojen obrt, ki pa se vendarle bistveno razlikuje od ostalih obrtov, kar ima tudi pravne posledice, tako n. pr. glede carine. Na drugi strani je nekaj drugega, ako poljedelec obenem izdeluje sir, kakor pa, ako n. pr. s svojo živino opravlja za plačilo drugim ob prostem času prevažanje. Drugi posel ni predelavanje ali apretiranje zemeljskih plodov, zato tudi ne poljedelska obrt, vendar pa je v smislu razlage zakona lahko »postranski obrt« poljedelca.

Ekonom, ki se je naučil, kakor to odreja tudi naš novi zakon za srednje poljedelske šole, poljedelske tehnologije, bi

moral imeti tudi najugodnejšo možnost, da vodi sam poljedelsko-obrtno podjetje. Da bi moral poljedelec prodajati svoje pridelke le v surovem stanju, to je vsekako preozkosrčno stališče, ki ni v korist družbe. Pravilnejše bi bilo celo zahtevati, da poljedelec v nekaterih slučajih vsaj začetno predela svoje pridelke; ideal pa bi bil, da jih sam predela, kot prvotni proizvajalec, kolikor najbolj mogoče in izloči na ta način celo vrsto prekupčevalcev; najslabše pa je, izvažati surovine v inozemstvo, kakor se je že zgodilo n. pr. celo z grozdem.

Najti tu pravo mejo med pravicami poljedelca, obrtnika in industrijalca, je seveda težavna stvar; enako težavno je tudi, staviti do poljedelca pravilno zahtevo, v katerih slučajih in do katere meje da je dolžan, predelati sam svoje zemeljske produkte.

Verjetno pa je, da bi tudi takšna zahteva, stavljena v pravih mejah, vplivala ugodno na zmanjšanje prevelikih posestev, na zmanjšanje draginje in izboljšanje valute, kakor tudi na to, da bi bila »zemljiška renta« trje zaslužena.

Ne sme biti obrtnika, ki bi ne imel naročenega lista »Jugoslovanski Obrtnik«. Kdor se še ni naročil nanj, naj to nemudoma stori. Naroča se v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3.

Ne bodimo hlapci tujcem!

Ako odkrito presojava strokovno kvaliteto našega obrtništva, moramo priznati, da smo še zelo daleč za našimi sosedi. Koliko je v naši državi obrtnih podjetij, ki so še popolnoma srednjeveško ustrojena, ki so že popolnoma godna za zgodovinski tehnični muzej! Ali morejo iz takih podjetij priti dobro kvalificirani pomočniki in mojstri? K nam prihajajo tuji visoko kvalificirani pomočniki, mnogo se morejo naši vajenci od njih naučiti, toda ta način izobrazbe je zelo polovičarski. Ako hočemo strokovne kvalitete našega obrtništva dvigniti, moramo tako izobraziti naš naraščaj, da bo zmožen v bodočnosti ne le to delati, kar je videl pri tujcih, temveč, da bo mogel sam, brez tuje opore tudi napredovati. Skrbimo, da ne bomo celo življenje vedno le tlačaniučenci, temveč učitelji drugim narodom. Da pa to dosežemo, je treba, da jemljemo za obrtne učence dečke, ki imajo resno voljo izobraziti se v dotični stroki in zadostno splošno šolsko predizobrazbo. Kaj ti koristi, če pobereš štirinajstletnega dečka na cesti, ga učiš obrti, do katere ni imel in ne bo imel nikdar veselja, ki samo čaka, kdaj da bo že izučen, da bo mogel kot brezbrizen pomočnik vsako nedeljo sprofi zapraviti, kar si bo med tednom prislužil! Tak pomočnik naj vidi še toliko dobrih tujih predelavcev, naj še toliko prepotuje, dobro strokovno kvali-

ficiran delavec ne bo nikoli, kaj še, da bi napredoval v svoji stroki in kazal pot napredka drugim.

Kako bi morali skrbeti za dober naraščaj potom osemrazrednih ljudskih šol, katere bi se morale v višjih treh razredih ozirati zlasti na obrt in industrijo, katere bi moral vsakdo dokončati, kdor bi hotel biti sprejet za vajenca, kako bi bilo treba preizkušati dečke v skupnih učilnicah, kako jih vzgojevati dalje v delavnicah pri mojstrih, koliko bi morali hoditi vsak teden v obrtno nadaljevalno šolo, to nam je krasno opisal inž. M. A. Štebi v knjigi »Vzgoja in zaščita vajencev in mladoletnih delavcev«, katero prav toplo priporočamo vsem, ki se zanimajo za napredek obrti v Sloveniji. Ako bi imeli dobre ljudske šole, ako bi imeli skupne učilnice, kjer bi mogli preizkušati dečke, do katere obrti imajo veselje in kakšno zmožnost, potem bi imeli vsaj dobro pripravljene naraščaje, s katerim bi mogli začeti uspešno nadaljnjo izobrazbo. Ko stopi vajenec v uk k mojstru, pa nikakor ne zadostuje, da se le strokovno izobrazuje, izobraževati se mora tudi teoretično izven delavnice. Vsak vajenec bi moral tudi hoditi v obrtno šolo. Kdor ne bi dovršil povoljno obrtne šole, bi ne smel dobiti učnega spričevala. Koliko je pa danes mojstrov, ki bi mogli — tudi pri najboljši volji ne — dati vajencem tako pripravno stanovanje, da bi mogli ob prostem času, zvečer in ob nedeljah izvrševati v šoli dobljene naloge in se učiti! Tu nimamo drugega pripomočka kot: ustanovimo skupne vajeniške domove. V domovih se napravijo učilnice, kjer more in mora vsakdo pod nadzorstvom izvrševati svoje naloge. V takih domovih bi jih moglo mnogo stanovati, mnogi bi pa vanje zahajali ob prostem času in se skupno z notranjimi učili. Koliko manj skrbi bi imel marsikak mojster za svojega vajenca, koliko bolj bi se vajenec tudi teoretično izobrazil. Ako le kdaj, je dandanes potrebno, da napnemo vse sile, da ne prepustimo vajencev cesti, pohajkovanju in lenobi. Ako prepojimo srca naše mladine s pravim, krščanskim duhom, da bodo spoznali, da je delo ne le za plačilo, ampak človekova najsvetejša dolžnost, potem smemo upati, da dobimo naraščaj, ki bo v resnici v ponos naši bodoči obrti. V Ljubljani se je že pred leti ustanovilo društvo za varstvo vajencev, ki si je stavilo nalogo, da hoče napraviti v Ljubljani velik Vajeniški dom. Vsled vojne in vsled sedanje draginje ne more društvo izpeljati svojega sklepa. Napravilo je pa v Rokodelskem domu majhen Vajeniški dom, kjer nekateri vajenci stalno stanujejo, kamor pa more priti zvečer in ob nedeljah vsak vajenec, kdor le hoče, da se izobrazuje. Naši mojstri le veliko premalo pošiljajo svoje vajence v to zavetišče! Sprejem v zavetišče se nikomur ne odreče. Nekateri večere se porabi za učenje, druge v zabavo. Mladina potrebuje obojno. Ako bi naši mojstri, brez izjeme vsi, pristopili k društvu — vodstvo se nahaja v Rokodelskem domu — bi mogli z združenimi močmi gotovo kmalu postaviti primere v vajeniški dom za več 100 vajencev. Drugim delamo velike stavbe, sami sebi, svoji bodočnosti, razvoju našega

stanu pa ne storimo nič. Sramujmo se pred neobrniki, ki store za napredek naše obrti veliko več, kot mi obrtniki sami. Ako bi mi obrtniki pokazali resno voljo, da hočemo skrbeti za bodočnost naše obrti v naši mladi državi, bi nam gotovo tudi država priskočila na pomoč. Saj mora država sama gotovo priznati, da je vse blagostanje naše države odvisno od razvoja naše domače obrti in industrije. Vojaštvo more z bajoneti par let vzdrževati obstoj države, stalen obstoj in razvoj pa ji more dati edinole obrt in industrija. Ako ima država denar za vojaštvo, ga mora imeti tudi za naš naraščaj, za naše domove! Brez trdne obrti in industrije ni trdne vojske, brez trdne vojske pa lahko cvete in se razvije obrt in industrija v vsaki moderni državi. Kaj je bolj potrebno? Ne glejmo le na denar, glejmo v bodočnost! Z vsemi močmi delujmo, da si ustvarimo naraščaj ki nam bo v ponos, naši mladi državi pa v blagostanje. Ne bodimo vedno le hlapci tujcem, postanimo jim učitelji!

Neposredni davki pred preobratom in danes.

Zanimivo je, ako premotrujemo višino neposrednih davkov, kakor smo jih imeli pred preobratom in kakor jih imamo danes.

Zemljiški davek je znašal pred preobratom, z 2% prispevkom za elementarne nezgode vred, 21¼% od katastrskega čistega donosa. Na davek sam se je pobirala še 80% na vojna doklada. Na ta način se je plačevalo od 100 K katastrskega čistega donosa 36 K 65 v. K temu so prišle še avtonomne doklade, ki so davek včasih podvojile.

Sedaj znaša davek 20% od nekdanjega (predvojnega) katastrskega čistega donosa, ki se pa vzame vendar v dinarjih. Namesto bivše deželne doklade in 80% ne vojne doklade se plačuje 120% ni državni pribitek.

Davek se je torej skoraj poretvoril, to je plačuje se približno skoraj ravno toliko dinarjev, kakor se je pred preobratom kron.

Hišnorazredni davek se je vobče poretvoril; plačuje se torej še vedno manj dinarjev nego se je pred preobratom plačevalo kron.

Davek od hišne najemščine se ni prav nič povišal, kar je tudi popolnoma prav. Bil je že pred vojsko zelo visok in stanovanjska beda se da samo na ta način omiliti, da se davčni vijak glede hiš kolikor najbolj mogoče pri miru pusti.

Ker so najemnine vedno višje, bo davek že sam na sebi državi vedno več nesel.

Občna pridobina (patent) je poretvorjena. To se pravi plačati je sedaj ravno toliko dinarjev, kakor se je plačevalo pred preobratom kron.

Rentnina je ostala neizpremenjena, kakor pred preobratom. Plačevati je, na primer od obresti hranilnih vlog še vedno 3% kakor pred preobratom. Od drugih obresti je plačevati 4%, kar še vedno ni veliko,

če se tudi v nekaterih slučajih morebiti še doklade računijo.

Dohodnino je moral plačevati pred preobratom samo oni, ki je imel dohodka več nego 1600 K na leto. Zdaj je povišan ta znesek na 10.000 K. Toda leta 1918 se je dobilo za 1600 K toliko, kakor se dobi zdaj za 80.000 K. Eksistenčni minimum je torej veliko prenizek in lestvica prehuda, ker je davek progresiven, pa imajo sedaj že najnižji sloji plačevati desetkrat toliko odstotek kakor pred preobratom.

Plačarina, ki je znašala z dokladami vred po visokosti službenih prejemkov od 1% do 20% in še več, je s tekočim letom odpravljena. Plačevati jo bo samo še za leto 1921, ako komu še ni bila predpisana.

Poleg teh davkov smo dobili po preobratu še dvojne drugih, namreč in validski davek in pa davek na poslovni promet.

Invalidski davek znaša približno 20% vseh državnih davkov, katere ima kak davčni zavezanec plačati. Ta davek je torej nekaka doklada na druge davke.

Davek na poslovni promet znaša 1% od prometa. Računati ga je med režijske stroške; faktično ga mora trpeti seveda konzument, ker mora vsako blago veliko dražje plačevati. Prav bi bilo, ako bi se plačal ta davek samo pri izdelovanju blaga, to je samo pri prvi prodaji, ne pa tolikokrat, kolikorkrat se blago dalje prodaja, ker se pospešuje na ta način samo drginja.

Zakon o tem davku je tako samo začesen in smemo upati, da se bo še vedno kaj izpremenilo.

Ako upoštevamo, da je Slovenija v industrijskem oziru zelo razvita dežela ter da je davčna morala pri nas še vedno večja nego v drugih pokrajinah naše države, ter da se pri nas davki redno in točno plačujejo, smemo si biti v svesti, da ne bo iz finančnih ozirrov prav nikakih težkoč, ako postane Slovenija prej ali slej avtonomna pokrajina in na ta način kolikor toliko samostojni del naše države.

Zveza obrtnih društev.

Ob času obrtne razstave v Celju so si nekateri obrtniki, ki vedno povdarjajo, da ne pripadajo nobeni stranki, zamislili, ustanoviti zvezo obrtnih društev ter v ta namen sklicali shod. Navzoči so bili tudi prvaki obrtnikov pristašev JDS, med njimi se posebnost g. Franchetti iz Ljubljane in g. Rebek iz Celja, ki sta oba člana izvršilnega odbora JDS stranke. Na shodu, kjer je bilo zastopanih baje 10 društev, je vladalo popolno nesoglasje. G. Bizjak iz Celja, nova zvezda in še nekateri drugi so bili za to, da se organizacija naslone na Ogričevo skupino samostojnih kmetov, druga skupina je bila zopet za staro Franchettijevo stranko, tretja, in ta je bila večinska, pa je bila profi temu, češ, saj nam pravite vedno, da se obrtniki ne smejo pečati s politiko. Mi nismo ne za eno in ne za drugo stranko, ker sta obe zastopani v vladi, pokazali, da nimata smisla reševati obrtnega vprašanja, pač pa skrbi prav prid-

no, da si razni politični sorodniki polnijo žepe, pri tem pa pustijo, da obrtni stan propada. Pri tem je tudi ostalo.

Obrtniki! Odprite oči, ter obrnite hrbet raznim demagogom, ki vas poznajo samo ob volitvah! V Celju se snuje Obrtna Zveza, ki ima jasen program in niti najmanj ne pomišlja, h kateri politični stranki da bi pristopila.

Raznoterosti.

II. Ljubljanski vzorčni velesemenj od 2. do 11. septembra 1922 se bo vršil v 70 paviljonih na sejmišču, ki obsega 40.000 m². Na tem prostoru bo razstavilo svoje najboljše izdelke 800 razstavljalcev. Trgovcem, obrtnikom in poljedelcem se nudi z obiskom te važne velesejske prireditve najlepša prilika za nakup prvovrstnega blaga, katero bo ravno na sejmju najcenejše na prodaj. Legitimacije, veljavne za ves čas velesejma, stanejo Din 40.— S temi legitimacijami je združena ugodnost polovične vožnje po vseh železnicah naše kraljevine do Ljubljane in nazaj, poljuben prost vstop v vse velesejske prostore in v historično razstavo. Legitimacije se dobijo pri denarnih zavodih v vseh večjih mestih in trgih. Stanovanjski odsek Ljubljanskega velesejma preskrbi na željo ugodna in zdrava stanovanja. Legitimacija za enkratni obisk stane Din 10.— Obiščite II. Ljubljanski velesemenj!

Bosanske in srbske slive. Po poročilih iz Srbije in Bosne je letošnja letina sliv zelo izdatna. Slive so dobre kvalitete in poceni, tako da bodo lahko uspešno konkurirale z onimi iz Kalifornije. Povpraševanj iz Nemčije in Anglije je po naših slivah zelo veliko. Prometno ministrstvo je pripravilo mnogo vagonov za uspešen izvoz v ti dve državi.

Naš izvoz lesa preko Reke. Po podatkih trgovske in obrtniške zbornice v Zagrebu, se je izvozilo leta 1921 iz Jugoslavije preko Reke skupno 67.025 meterskih stotov lesa in sicer 20.480 m. st. drv, ostalo pa stavbinskega lesa. Iz Reke se je izvozilo isti čas 28.685 m. st. lesa in sicer 22.381 meterskih stotov v Italijo, ostalo pa na Malto, v Grčijo in Afriko.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru. (Od 8. do 17. septembra) Prenosovanje obiskovalcev razstave. Razstavni odbor ima poseben stanovanjski odsek, ki bo skrbel za prenočevanje obiskovalcev razstave, ki prihajajo od zunaj. Ta odsek je začel te dni poslovati. Vsi oni, ki razpolagajo s sobami ali posteljami, ki bi jih za čas razstave lahko odstopili stanovanjskemu oddelku za prenočevanje obiskovalcev, se naprošajo, da naznanijo naslov in število sob, oziroma postelj v pisarni razstavnega odbora Aleksandrova cesta 22. V poštev prihajajo posebno dijaška stanovanja, ki bodo ob tem času prosta. Vinska postava je posebno sedaj, ko vsled valutarnih razmer nimamo več avstrijskega trga, za vse vinogradnike potrebna in važna, da si na ta način dobimo novih odjemalcev. Pokrajinsko obrtno razstavo bodo posetili obiskovalci iz vseh krajev naše države, kakor tudi iz inozemstva, zato je pričakovati,

da bo imela tudi vinska razstava, ki jo bo priredil pod okriljem te razstave vinarski in sadjarski odsek v Mariboru, kar največji uspeh. Pozivljamo vse vinogradnike, da se te razstave polnoštevilno udeleže in se čimprej prijavijo omenjenemu odseku. Vrtna razstava, ki se vrši obenem s Pokrajinsko obrtno razstavo, vzbuja po celi naši državi, pa tudi v zavistnem inozemstvu veliko pozornost. Bo to prva razstava te vrste v naši državi, ki bo pokazala, da smo se tudi že na tem polju osamosvojili od inozemstva.

Obvezni polletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. oktobra 1922.

Za vstop v tečaj je vložiti na vodstvo državne podkovske šole v Ljubljani do 15. septembra 1922 prošnje ter ji priložiti:

1. rojstni in krstni list;
2. domovinski list;
3. zadnje šolsko izpričevalo;
4. učno izpričevalo;
5. ubožni list;
6. npravstveno izpričevalo.

Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci dobivajo redno državne podpore ter imajo prosto stanovanje v zavodu, skrbeči pa morajo sami za hrano in potrebne učne knjige.

Poleg podkovstva se poučuje ogledovanje klavne živine in mesa.

Tobačna produkcija. Letošnja tobačna žetev se je izkazala kot nezadostna za kritje domačih potreb. Radi tega je morala monopolska uprava nakupiti tobak v inozemstvu in sicer 80.000 kg v Grčiji ter 50.000 kg v Bolgariji. Razen tega ga je nakupila še v Holandiji 3 milijone kg. Ta se bo pomešal z domačim pridelkom. Radi visokih cen nakupljenega tobaka se bodo cene tobačnih izdelkov v celi državi zvišale.

To mesečno številko smo izdali predčasno kot velesejsko številko ter jo razpošljemo poleg starim naročnikom na ogled vsem našim obrtnikom, trgovcem, kulturnim institucijam, hranilnicam itd. v svrhu, da se naročijo na list. Prosimo vse tiste, ki se mislijo na njega naročiti, da nam to tekom tega meseca naznanijo potom dopisnice. Položnice bomo priložili prihodnji številki. — List izhaja za sedaj enkrat na mesec ter stane do konca tega leta 3 dinarje. Naroča se na naslov: Upravništvo »Jugoslovanski Obrtnik« v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3.

Vsem starim naročnikom, ki še niso poravnali naročnine za letošnje leto, prilagamo v tej številki položnice, potom katerih naj isto prej ko mogoče poravnajo.

Upravništvo.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani. Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak
v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136
prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Uzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč
kupi po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani
Celovška cesta št. 90.

REMEC-CO

LJUBLJANA - SHS

Kersnikova ulica št. 7

Prej:

I. BANOVEC nasledniki.

Tovarna na Dupliči p. Kamniku

STOLARSTVO

Upognjeno pohištvo

Prešani furnirji za stole in mizarstvo

PARKETI

Rezani les

Interurb. telefon: pisarna: Ljubljana 266,
tovarna: Kamnik 4.

Telegrami: Ljubljana Ingenieur Remec,
Kamnik REMEC-CO.

**Stroji za šivanje iz najboljših tovarn
izgotovljeno moško obleko
zalogo klobukov
in drugo manufakturno blago**

Cene zmerne!

Cene zmerne!

Vedno v zalogi pri

L. REBOLJ KRANJ št. 24.

Pri meni kupljenim strojem jamčim 10 let.

Konfekejska tovarna
FRANDE družba z o. z.
Ljubljana, Emonska cesta 8.

Brzjavke: Franke, Ljubljana. Tel. interurb. 313.
Tovarna: Dunajska cesta - Stožice 48. Tel. 532.

Moderna, po češkem načinu urejena konfekejska tovarna za izdelovanje vsakovrstne moške konfekcije in raznih uniform.

Največja tovarna te vrste v Sloveniji.
Zastopstvo prvih čeških tovarn sukna.

Samo na debelo!

Sprejemajo se zanesljivi, trezni krojaški delavci.

Joško Videtič, Tržič

Kleparska delavnica.

Sprejemajo se vsa v to stroko spadajoča dela, stavbna in galanterijska. Pokrivanje vseh vrst streh in zvonikov. Zaloge galanterije so domačega izdelka. Izdelovanje ornamentov in okraskov. Napeljava vodovodov.

Postrežba točna, delo solidno, cene zmerne.

Najboljši

čevljarski vosek „Terrax“

izdeluje

edina obstoječa tvornica v Jugoslaviji:

Jugoslavenska industrija kemijskih proizvoda d. d.
Karlovac (Hrvatska).

Od dobrega najboljši!

Vsak čevljar naj naroči za poskušnjo!

Pošilja se v poštnih zavojih.

Jadranska banka Beograd

Dionička glavnica: 60.000.000 Din. Rezerva: 30.000.000 Din.

Podružnice:

Bled, Bavdat, Celje, Dubrovnik, Hercegovci, Jelša, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

Amerikanski odio. Naslov za brzjavke: **Jadranska.**

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82, New-York City.

Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.

TELEFON 108
CELJE

Zavora

BRZOJAVKE:
Zavora, Laško

**Prva jugoslovanska tovarna
voznih zavor, tehničnih naprav in strojev
družba z o. z. v Celju**
Železniška postaja Laško

Tovarna v Spodnji Rečici pri Laškem

**izdeluje vse vrste voznih in koleselj-
skih zavornic in vreten za transmisije**

Erman & Arhar
stavbno, pohištveno mizarstvo
Št. Vid 4, nad Ljubljano

Stalna zaloga pohištva

Načrti in proračuni
na razpolago

Zajamčeno delo

Solidne cene

Priporoča se

papirna trgovina
Ivan Gajšek
Ljubljana, Sv. Petra c. 2

ki ima vedno v zalogi *trgovske in poslovne knjige*, razne bloke in pomožne knjige za obrt in trgovino lastne založbe in izdelka, pismeni, trgovski, uradni, prepisni papir, založ. šol. zvezkov, Tabor'.
:: *Najboljši in najcenejši pisalni stroji 'Oliver'*. Postrežba tudi po pošti točna.

Stavbno podjetje Ivan Ogrin

Ljubljana

Gruberjevo nabrežje 8

Prevzema vsa zidarska in
druga stavbna dela
Izvršuje razne načrte in pro-
račune
Izdaja strokovna mnenja

Primerno nizke cene
Delo solidno

Telefon št. 426

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omejj. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vitljev, slamo- in
reporeznic, brzeparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonialnega in špecerijskega
blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

➔ Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas. ➔

Lastna zeljarna.

M. Kuštrin, Ljubljana

Tehniški, elektrotehniški in gumijevi predmeti na
drobno in na debelo. - Glavno zastopstvo polnih
gumijevih obročev tovarne Walter Martiny v Tu-
rinu. - Na razpolago je hidravlična stiskalnica za
mont. gumijastih obročev za tovarne avtomobile.

CENTRALA: Ljubljana, Rimska cesta 2
Telefon 588 — Brzjavke: Kuštrin, Ljubljana.

PODRUŽNICE: Ljubljana, Dunajska cesta 20 — Telefon 470.
Maribor, Jurčičeva ulica 9 — Telefon 133
Beograd, Knez Mihajlova ulica 1.

Stavbno podjetje

Ustan. 1850 **Viljem Treo** Ustan. 1850

arhitekt in mestni stavbnik

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10

se priporoča za vsa v to stroko
spadajoča dela. — Izvršuje to-
zadevne načrte in proračune.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Pražakova ulica št. 3

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne ra-
čunov, eskomptira menice itd.

Zadružna gospodarska banka

v Ljubljani

posluje začasno v prostorih Zadružne zveze

Dunajska cesta 38/l.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice,
lombardira vrednostne papirje, kupuje in
prodaja tuje valute in devize, sprejema
vloge v tekočem računu in na vložne knji-
žice ter preskrbuje vse bančne in borzne
transakcije pod najugodnejšimi pogoji. x